

İLETİŞİM BECERİSİ İLE ÖĞRETİMDE YETERLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÖĞRENCİ ALGILARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ (Beden Eğitimi ve Spor Alanı)

İdris YILMAZ¹ Oğuzhan YONCALIK² Zafer ÇİMEN³

Geliş Tarihi: 18.7.2010
Kabul Tarihi: 15.4.2011

ÖZET

Çalışmada, beden eğitimi ve spor alanında hizmet veren öğretim elemanlarının iletişim beceri düzeyleri ile öğretim becerileri arasındaki ilişkiyi öğrenci algılarına göre ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma, Ahi Evran, Karadeniz Teknik, Atatürk, Muğla Üniversiteleri Beden Eğitimi ve Spor Bölümü/Yüksekokullarında öğrenim gören 458 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında, Blatt ve Carolyn (1993) tarafından geliştirilen ve Ergin ve Geçer (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Öğretim Elemanlarının İletişim Becerileri" ve "Öğretim Elemanlarını Değerlendirme" ölçekleri kullanılmıştır.

Betimsel nitelikteki bu çalışmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesi ile öğretim elemanlarının etkili fakat geliştirilmesi gereken iletişim becerilerine sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretim elemanlarının iletişim becerileri ile öğretim becerileri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=571$; $p<0.01$).

Anahtar kelimeler: İletişim becerisi, Öğrenci algısı, Öğretim yeterlilikleri, Beden eğitimi ve spor.

AN EVALUATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN COMMUNICATION ABILITY AND PROFICIENCY IN TEACHING IN TERMS OF STUDENT PERCEPTIONS (Physical Education and Sport Field)

ABSTRACT

The aim of this study is to present the relationship between physical education and sport instructors' communication and teaching skills according to the student perceptions. The participants of the research are 458 students from the Physical Education and Sport Departments/Vocational Schools in Ahi Evran, Karadeniz Technical, Atatürk and Muğla Universities. The questionnaires, "Instructors' Communication Skills" and "Instructor Evaluation", designed by Blatt and Carolyn (1993) and applied to the Turkish contexts by Ergin and Geçer (1999), are used to collect data.

As a result of the statistical analysis of the data in this descriptive study, it is found that the instructors have effective communication skills but they should improve their communication abilities. Furthermore, it is understood that there is a meaningful relationship between physical education and sport instructors' communication and teaching skills in the positive way ($r=571$; $p<0.01$).

Key words: Communication skill, Student perception, Academic Qualifications, Physical education and sports.

GİRİŞ

Toplumsal yapının temelini oluşturan iletişim, bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma veya duygu düşünce, tutum ve bilgilerin akla gelecek her türlü yolla başkalarına aktarılması sürecidir (1). Bu noktadan hareketle, genel anlamda bir iletişim süreci olarak algılanabilecek öğretme sürecinin başarılı olması, öğretmenlerin iletişim becerileri ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle öğretmenler bilgi toplumunun ihtiyaçlarına cevap verebilmek için toplumu geliştirecek

¹ Ahi Evran Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kırşehir

² Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Kırıkkale

³ Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara

niteliklere sahip ve toplumla uyum içinde yaşayan bireylerin yetiştirilmesinin önemli bir parçası olarak yalnızca bilgi aktaran değil, çeşitli dinamikleri etkili şekilde kaynaştırabilen bir iletişim yöneticisi olarak da algılanmalıdır (2).

Eğitimde iletişim sürecinin işleyişinde kaynak; öğretmen alıcı da öğrencilerdir. İleti öğretmenin bilgi, düşünce ve davranışlarıdır. Öğretmen ile öğrenci arasında iletişimin taşınmasına yardımcı olan araç ise ders kitabı, materyaller, öğretmenin sesi, öğretmenin dış görünüşü ve beden dili hareketleridir. İletişim becerisi yüksek öğretmenler ise öğrenciden gelen dönütleri başarıyla gözlemleyebilen, öğrenci dönütlerini başarıyla değerlendirebilen kişidir (3).

Öğretmen öğrenci iletişiminde gösterilen davranışlar hem birbirini etkilediğinden öğretmen-öğrenci arasında olması gereken pozitif ilişkilerin öğrencilerin ilgilerini, sonuç beklentilerini ve öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği ifade edilmektedir (4). Çünkü sınıf ortamında oluşturulan en önemli boyutlardan biri öğretmen-öğrenci iletişim davranışlarıdır. Bu ortamda "öğretim=iletişimdir" eşitliği göz ardı edilmemesi gereken bir öneme sahiptir.

Öğretmen kendisinde bulunan bilgi, beceri ve tutumları öğrenciyle paylaşarak öğrenmenin gerçekleşmesine yardım eder. Öğrenme ve öğretme sürecinin başarılı bir şekilde sürmesi için en önemli rol çoğunlukla kaynak konumundaki öğretmene düşmektedir (5). Bu nedenle pek çok ülkede son yıllarda yapılan çalışmalarda öğretmenlerin iletişim davranışları üzerine bir yoğunlaşmanın olduğu görülmektedir. Çünkü yardımcı olmak, arkadaşça davranmak, anlayışlı olmak gibi davranışlar gösteren öğretmenlerin sınıflarında öğrencilerin yüksek seviyede düşünme becerileri gösterdikleri, derse karşı pozitif tutum içinde oldukları ve disiplin problemlerinin en alt düzeylerde olduğu ifade edilmektedir (4,6, 7).

Öğretmenlerin sahip olmaları gereken iletişim becerileri üzerine yapılan çalışmalarda, eğitimcilerden ve öğrencilerden bir sıralama yapılması istendiğinde, eğitimcilerin genel olarak sınıf-içi akademik süreçleri temel aldıkları görülürken; öğrencilerin günlük iletişim süreçlerinde ağırlık kazanan özellikleri öne çıkardıkları belirlenmiştir (8). Bu çalışmalardan birinde, Hacettepe Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden tesadüfî yöntemle seçilen 80 öğretmen aday ve 8 öğretim elemanından, sınıf-içi iletişimin anlamlı olması için öğretmenin taşınması gereken nitelikleri önem sırasına göre yazmaları istenmiştir. Öğretim elemanları, sınıf-içi iletişime dayalı olarak öğretmenlerin "alan bilgisine sahip olma, dili açık ve anlaşılır biçimde kullanma, demokratik olma, uygun cümleler kurma, iletişimi destekleyici fiziksel ortamlar oluşturma" gibi özellikleri sıralarken, öğretmen adayları "güler yüzlü olma, empati becerisine sahip olma, sevgi, beden dilini etkili kullanma, hoş görülü davranma, iletişime istekli olma, mesleği sevmek, öğrenciyi saygı duyma, dili etkili kullanma" gibi özellikleri ilk sıralarda yer vermişlerdir (8).

Benzer şekilde Yıldız'ın (2008), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin bir öğretim elemanında bulunması gereken niteliklere yönelik algılarını değerlendirdiği çalışmasında, öğrenciler; öğretim elemanlarının derste uygun iletişim (dil, dil ötesi, yüz ve beden dili, empati vb.) teknikleri kullanmalarının önemini vurgulamışlardır (9). Demirhan ve ark. (2001), tarafından yapılan araştırma bulgularına göre öğrenciler spor öğretmenlerinde bulunması gereken en önemli üç niteliği sırası ile öğrencileri her konuda anlama, mesleki bilgi ve becerilerinde yeterlik ve mizah duygusuna sahip olma olarak sıralamışlardır (10). Yoncalık ve Çimen (2006), yaptıkları çalışmada; sınıf öğretmeni ve beden eğitimi öğretmeni adayları iki farklı alandaki öğrencilerin "orta" düzeyde dinleme becerisine sahip oldukları sonucuna varmışlardır. Aynı zamanda cinsiyet ve bölümler açısından önemli bir farklılığın olmadığını belirtmişler ve çok iyi düzeyde dinleme becerisine sahip (iki öğrenci hariç) öğretmen aday öğrencinin olmamasını düşündürücü bir bulgu olarak yorumlamışlardır (11).

Eğitim sürecinde "öğretmen yakınlığı", öğretimde önemli bir iletişim değişkeni olarak görülmekte ve aynı zamanda olumlu öğretmen davranışlarının öğrencileri güdelediği belirtilmektedir (12). Klinzing ve Velan (1987), öğretmenlerin sözel olmayan davranışlarının kendi beklenti ve tutumlarını belirttiğini, sınıf etkileşimini düzenlediğini, içeriği örneklendirerek veya yapılandırarak öğrencilerin sözel malzemeyi anlamalarını kolaylaştırdığını belirlemişlerdir (13). Frymier (1993), sözel olmayan davranışlar olarak gülümsemenin, vücut duruşunun rahat olmasının, çeşitli jest ve mimiklerin, öğrencilerin öğrenmesini arttırmada, birincil derecede öneme sahip olduğunu, derste anlatılan konunun ise ikinci sırada yer aldığını belirtmiştir (14). Timothy (1986), öğrencilerin duyuşal öğrenmeleri ile öğretmenlerin yakınlığı ve kullandıkları davranış teknikleri arasında olumlu bir ilişki bulmuştur (15).

Diğer taraftan, öğrencileri çok sıkı kontrol eden, baskıcı ve olumsuz bir sınıf atmosferi sağlayan öğretmenlerin, öğrencilerin başarısının düşmesinde etkili oldukları vurgulanmaktadır (16). Çünkü bu tür olumsuz sınıf atmosferinde etkisiz öğrenci etkileşimi ve paylaşımı bulunmaktadır. Oysaki öğretmenin olumlu davranışlar gösterdiği sınıflarda öğrencilerin kendilerini mutlu hissettikleri, istedik seviyede bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlar gösterebildikleri belirtilmektedir (17). Sonuç olarak özetlenen çalışmalar öğretimin etkili olmasında iletişimin merkezi bir rol taşıdığı, bunun için öğretmenlerin etkili iletişim becerilerine sahip olması ve bunları öğrencilere de kazandırmaları gerektiğini işaret etmektedir.

Tartışmalardan hareketle, iyi öğretmen ve öğretim elemanında istenilen niteliklerin ne denli bulunduğu kontrolü gerekmektedir. Çünkü değerlendirme bir gereksinimdir (18). Değerlendirme konusunda birçok yaklaşım ortaya konulmuştur. Bunlar, öğretim elemanlarını akademik ve bilimsel teftiş kurulu üyelerine değerlendirmek, bölüm başkanlarına veya kendi arkadaşlarına değerlendirmek, fakülteden mezun olan ve iş hayatına atılan eski öğrencilere

YILMAZ, İ., YONCALIK, O., ÇİMEN, Z., “İletişim Becerisi İle Öğretimde Yeterlik Arasındaki İlişkinin Öğrenci Algılarına Göre Değerlendirilmesi (Beden Eğitimi ve Spor Alanı)”

değerlendirmek ve yaygın olarak da öğretim elemanlarını öğrencilere değerlendirmek olarak sıralanabilir. Özellikle Amerika ve Avrupa da çok sık kullanılan bu yöntemlerle, öğretim elemanlarına uygulanacak hizmet içi çalışmalarda yararlanmak (19), öğretimin düzeyini yükseltmek, öğretim elemanlarının güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek, bireysel gelişimi arttırmak ve öğretim elemanları için öğrenme ve öğretim süreçlerinde öğrencilerle etkili bir iletişim kurmaları için ipuçları sağlamak olasıdır. Bu çalışmada, beden eğitimi ve spor alanındaki öğretim elemanlarının, iletişim becerileri ile öğretim becerilerinin öğrenci algılarına göre değerlendirilmesi, bu algı ve değerlendirmenin öğrencilerin cinsiyet, yaş ve akademik başarılarına göre farklılaşp farklılaşmadığının tespit edilmesi ve iletişim becerisi ile öğretim becerisi arasındaki ilişkinin de ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırma bulguları, ilgili alan yazının taranması ve anket uygulanması sonucunda elde edilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırma, Ahi Evran, Karadeniz Teknik, Atatürk, Muğla Üniversiteleri, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü ve Yüksekokulları'nın 2.,3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören 18–27 yaş aralığında (21.62 ± 2.42), 247'si (%53.9) erkek, 211'i (%46.1) kadın olmak üzere toplam 458 öğrenci üzerinde yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada üç bölümden oluşan veri toplama aracı kullanılmıştır. Birinci bölümde katılımcıların cinsiyet, sınıf ve akademik başarılarını belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Öğrencilerin akademik başarıları önceki dönemlere ait ders notlarının ağırlıklı not ortalamasının belirlenmesiyle elde edilmiştir. İkinci ve üçüncü bölümde öğrenci algılarına göre öğretim elemanlarının iletişim beceri düzeylerini belirlemek ve öğrencilerin öğretim elemanlarını değerlendirmelerine ilişkin görüşlerini ortaya koyabilmek için orijinali Blatt ve Carolyn (1993) (20), tarafından geliştirilen, Türkçeye Ergin ve Geçer (1999) (21), tarafından uyarlanan “Öğretim Elemanlarının İletişim Becerileri” ve “Öğretim Elemanlarını Değerlendirme” ölçekleri kullanılmıştır.

“Öğretim Elemanları İletişim Becerileri” ölçeği 22 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçek olup her davranış, olumlu ifadelerde; hiçbir zamandan (1) her zamana (5) doğru, olumsuz ifadelerde (19-20-21. maddeler) ise tersinden puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puanların aritmetik ortalaması 5.00-4.20 arasında ise iletişim becerisi üst düzeyde etkili, 4.19-3.40 arasında ise etkili fakat geliştirilmesi gereken, 3.39-2.60 arasında ise vasat, 2.59-1.80 arasında ise zayıf, 1.79-1.00 arasında ise çok zayıf değerlendirmesi benimsenmiş ve yorumlamalar bu yönde yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından örneklem grubu için tekrarlanan güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alfa Katsayısı .85 olarak belirlenmiştir.

“Öğretim elemanlarını değerlendirme” ölçeği 15 madden oluşmaktadır. Araştırma için tekrarlanan güvenilirlik Cronbach Alfa katsayısı .83 bulunan Likert türü ölçeğin maddeleri hiçbir zamandan (1) her zamana(5) doğru puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan 15 tir. Puanların yüksekliği öğretim elemanlarının dersle ilgili sorumluluklarını yerine getirmede başarılı oldukları, düşük puanlar ise bu sorumluluklarını yerine getirmede başarısız oldukları izlenimi vermektedir.

İstatistiksel Analiz

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, bağımsız gruplar arası t-testi ve çoklu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (One-Way-ANOVA) yapılmıştır. Çoklu değişkenlerdeki farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığı 0.05 önem düzeyinde “Tukey” testi ile belirlenmiştir. İki ölçme aracı arasındaki ilişki düzeyi Pearson korelasyon katsayısı analizi ile çözümlenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, toplanan verilerin istatistiksel tekniklerle yapılan analizleri sonucu elde edilen bulgular tablolar halinde açıklanmıştır.

Tablo 1: Öğretim Elemanları İletişim Becerileri Ölçeğine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar

MADDELER	\bar{X}
1. Öğretim elemanlarımız söylediklerimizden ne anladığını bizim de bilmemize imkân verir.	4.10±1.13
2. Öğretim elemanlarımız derste öğrencileriyle iletişimde başarılı olmaktadır.	4.31±1.17
3. Öğrenciler öğretim elemanlarının kendilerini anladığını düşünür.	3.75±1.25
4. Bence öğretim elemanlarımız karşısındakine neler hissettiğini yansıtır.	4.02±1.16
5. Öğretim elemanlarımızın öğrencilerle iletişimi yargılayıcı değil açıklayıcıdır.	3.92±1.21
6. Öğretim elemanlarımız içinde buldukları söyleşi ortamında konuşulan konular hakkında fikir bildirmeye önem verir.	4.13±1.11
7. Öğretim elemanlarımız onu gerçekten tanımamıza olanak sağlar.	3.84±1.19
8. Öğretim elemanlarımız öğrencilerle konuşurken sadece öğrencilerin söylediklerini değil söylemediklerini de dikkate alır.	3.78±1.29
9. Öğretim elemanlarımız gerektiğinde kendini bizim yerimize koyar.	4.35±1.32
10. Öğretim elemanlarımız öğrencileri kendileri ile eşit görerek iletişim kurarlar.	4.20±1.34
11. Öğrenciler öğretim elemanlarının mutlu ya da üzgün olduğunu anlayabilirler.	4.10±1.09
12. Bence öğretim elemanlarının arkadaşları onun kendilerini gerçekten önemseydiğine inanırlar.	3.71±1.24
13. Bana göre öğretim elemanları kendilerine yakın gördüklerine kendilerini nasıl hissettiğini söyler.	3.73±1.27
14. Öğretim elemanlarımız öğrencilerle konuşurken bir konudan diğerine çok iyi geçiş yapar.	3.89±1.24
15. Bana göre öğretim elemanlarımız cana yakın insanlardır.	4.05±1.32
16. Öğretim elemanlarımız konuşurken gözlerimizin içine bakar.	4.21±1.31
17. Öğretim elemanlarımız sözel olarak kendilerini çok iyi ifade ederler.	4.34±1.26
18. Öğretim elemanlarımızın sosyal durumlarda rahat olduklarını söyleyebilirim.	3.61±1.37
19. Öğretim elemanlarımızın başkalarına yaptırmak istedikleri şeyleri yaptırmada güçlük çektiklerini söyleyebilirim.	2.16±1.35
20. Öğretim elemanlarımız kendilerini savunmakta zorluk çeker.	2.51±1.41
21. Öğretim elemanlarımız düşüncelerini ifade ederken doğru kelimeleri bulmakta zorlanıyor.	2.36±1.43
22. Öğretim elemanlarımız görüşlerini ikna edici biçimde açıklayabilirler.	3.91±1.13
Toplam Ortalama	3.80±1.31

Tablo 1'deki bulgulara bakıldığında öğrencilerin, öğretim elemanlarının iletişim becerileri ölçeğine verdikleri cevapların tümüne ait ortalama 3.80'dir. Maddelerin aritmetik ortalamalarının 2.16 ile 4.34 arasında değiştiği görülmektedir. Başka bir anlatımla öğretim elemanları etkili fakat geliştirilmesi gereken iletişim becerisi düzeyine sahiptirler.

Tablo 2: Cinsiyete Göre Öğrencilerin Öğretim Elemanlarının İletişim Becerilerini Değerlendirmelerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Kadın	211	3.77	.536	3.219	.409
Erkek	247	3.82	.650		

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin cinsiyetleri bakımından, öğretim elemanlarının iletişim becerilerini algılarında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Tablo 3: Sınıf Değişkenine Göre Öğretim Elemanlarının İletişim Becerilerini İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	\bar{X}	f	p
Sınıf	2.sınıf	161	3.78±.618	.842	.431
	3.sınıf	162	3.85±.572		
	4.sınıf	135	3.76±.677		

Tablo 3'de görüldüğü gibi öğrencilerin sınıf düzeyine göre, öğretim elemanlarının iletişim becerilerini algılarında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 4: Akademik Başarı Değişkenine Göre Öğretim Elemanlarının İletişim Becerilerini İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	\bar{X}	f	p
Akademik Başarı	1.00–1.99	58	3.76±.713	1.479	.207
	2.00–2.49	111	3.73±.618		
	2.50–2.99	160	3.79±.654		
	3.00–3.49	79	3.84±.536		
	3.50–4.00	50	3.97±.500		

Tablo 4'te görüldüğü gibi akademik başarı değişkenine göre öğrencilerin, öğretim elemanlarının iletişim becerilerini algılamalarında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5: Öğretim elemanlarını Değerlendirme Ölçeğine Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar

MADELER	\bar{X}
1. Derslerimizin genel amaçları ve hedefleri çok iyi belirtilmiştir.	3.70±.949
2. Verilen dersler hedeflere etkili bir şekilde ulaşılmasına imkân sağlamıştır.	3.75±.867
3. Öğretim elemanlarımız öğrencilerin fikirlerine açık olduğu için öğrencilerde kendilerini rahatlıkla ifade edebilmektedirler.	3.74±.969
4. Öğretim elemanlarımız öğrencilere birey olarak saygı göstermektedirler.	3.75±.935
5. Öğretim elemanlarımız tarafından derste kullanılan destekleyici materyaller (dağıtılan notlar, görsel araçlar v.b.) dersleri zenginleştirmiştir.	3.73±.936
6. Verilen ödevler ders içeriğiyle uygunluk göstermektedir.	3.91±.874
7. Öğretim elemanları sınav ve ödevleri değerlendirirken adil davranmaktadır.	3.68±1.07
8. Sınav soruları derslerde üzerinde önemle durulan konularla ilişkilidir.	4.15±.891
9. Öğretim elemanlarımız açık ve herkes tarafından duyulabilir bir şekilde konuşur.	3.93±.878
10. Öğretim elemanlarımız konuları açık ve anlaşılır bir şekilde sunmaktadır.	3.70±.921
11. Öğretim elemanlarımız derslere hep hazırlıklı geliyor.	3.71±.898
12. Derslerde birçok şey öğrendim.	3.56±.957
13. Öğretim elemanlarımız konuları ilginç bir hale getirerek sunuyor.	4.09±.912
14. Sınavlar ve ödevler gereken süre içerisinde değerlendirilerek sonuçlar öğrencilere iletilmektedir.	3.04±1.00
15. Öğretim elemanlarımız derste güçlü çeken öğrencilere istekli bir şekilde yardımcı olmaktadır.	4.02±.887
Toplam Ortalama	3.76±.536

Tablo 5'e göre öğrencilerin, öğretim elemanlarını değerlendirme ölçeğine verdikleri cevapların tümüne ait ortalama 3.76 olup, maddelerin aritmetik ortalamalarının 3.04 ile 4.15 arasında değiştiği görülmektedir. Diğer bir anlatımla öğretim elemanları derslerle ilgili sorumluluklarını sıklıkla yerine getirmektedirler.

Tablo 6: Cinsiyete Göre Öğrencilerin sınıf içi Öğretimi Değerlendirmelerine İlişkin t testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	t	p
Kadın	211	3.77±.513	1.581	.755
Erkek	247	3.75±.550		

Tablo 6'daki bulgulara göre öğrencilerin cinsiyetine göre öğretim elemanlarını değerlendirmelerine ilişkin algılarında istatistiksel olarak fark olmadığı anlaşılmaktadır ($p>0.05$).

Tablo 7: Sınıf Değişkenine Göre Öğrencilerin Öğretim Elemanlarını Değerlendirmelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	\bar{X}	f	p
Sınıf	2.sınıf	161	3.73±.491	.645	.525
	3.sınıf	162	3.79±.538		
	4.sınıf	135	3.76±.574		

Tablo 7'deki bulgulara göre öğrencilerin öğretim elemanlarını değerlendirme ölçeğiyle ilgili görüşleri sınıflarına göre farklılaşmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 8: Akademik Başarı Değişkenine Göre Öğrencilerin Öğretim Elemanlarını Değerlendirmelerine Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	\bar{X}	f	p
Akademik Başarı	1.00–1.99	58	3.67±.556	2.462	.045
	2.00–2.49	111	3.68±.502		
	2.50–2.99	160	3.69±.534		
	3.00–3.49	79	3.94±.459		
	3.50–4.00	50	3.95±.639		

Tablo 8 değerlendirildiğinde öğrencilerin öğretim elemanlarını değerlendirme ölçeğiyle ilgili görüşleri akademik not ortalamalarına göre 0.05 önem düzeyinde anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan LSD testi sonucuna göre, farkın 3.00–4.00 not ortalamasına sahip öğrenciler ile 2.99 ve altındaki not ortalamasına sahip öğrenciler arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9: Öğretim Elemanlarının İletişim Becerileri Ölçeği İle Öğretim Elemanlarını Değerlendirme Ölçeği Arasındaki İlişki

İletişim Becerisi	Öğretim Elemanlarını Değerlendirme
r	.571
p	.000

Tablo 9'da görüldüğü gibi öğretim elemanlarının iletişim becerileri ölçeği ile öğretim elemanlarını değerlendirme ölçeği arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analizine göre iki ölçme aracı arasında orta düzeyde ($r=.571$, $P<0.01$)olumlu yönde ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin öğretim elemanlarının iletişim becerilerine ilişkin algıları olumlu yöndedir. Çünkü ölçeğin genelinde iletişim algı puanları sıklıkla seçeneği etrafında yoğunlaşmaktadır. Başka bir anlatımla öğretim elemanları etkili fakat geliştirilmesi gereken iletişim becerilerine sahiptir. Hannula (2007), etkin iletişim kurabilme yeteneğinin bir insanın başarısını gösteren en önemli öğelerden biri olduğunu ileri sürmektedir (22). İletişim becerilerinin doğuştan sezgi yoluyla gerçekleştiğini düşünenler olsa da pek çok çalışma, iletişim tekniklerinin çoğu öğesinin öğretilbilir ve öğrenilebilir özellikler olduğunu göstermektedir (23,24,25). Yılmaz ve Çimen (2008), beden eğitimi öğretmen adaylarının etkili iletişim becerilerine sahip olduklarını tespit etmişlerdir (26). Benzer nitelikteki bir çalışmada Tepeköylü ve ark. (2009), benzer sonuçlar elde etmişlerdir (27). Ergin ve Geçer (1999), farklı bölümlerde çalışan öğretim elemanlarının sınıf içi iletişimi etkili kılmada, çok yeterli olmadığını belirlemişlerdir (21). Bu farklılık diğer bölümlerde çalışan meslektaşlarına oranla beden eğitimi ve spor alanındaki öğretim elemanlarının geçmişte ve halen sportif aktivitelerin içerisinde daha fazla olmalarına bağlanabilir. Konuyla ilgili kuramsal bilgiler ve yapılan araştırmalar spor yapan bireylerin spor yapmayan bireylere oranla iletişim kurmaya daha eğilimli olduğunu ve sportif aktiviteler yoluyla kazanılan becerilerin sosyal hayata aktarılabilirliğini belirtmektedir. (28,29).

Öğrencilerin öğretim elemanlarının iletişim becerileriyle ilgili en az katıldıkları davranışlar, "Öğretim elemanlarımızın başkalarına yaptırmak istedikleri şeyleri yaptırmada güçlük çektiklerini söyleyebilirim" (2.16) "Öğretim elemanlarımız kendilerini savunmakta zorluk çeker" (2.51) ve "Öğretim elemanlarımız düşüncelerini ifade ederken doğru kelimeleri bulmakta zorlanıyor (2.26) davranışlarıdır. Bu maddeler olumsuz olduğu için tersten puanlanmıştır. Buna göre öğretim elemanlarının rahatlıkla kendilerini ifade edebildikleri dil becerilerine sahip olduklarını söylemek mümkündür. Diğer yandan öğrencilerin öğretim elemanlarının iletişim becerileri ile ilgili en çok katıldıkları davranışlar, "Öğretim elemanlarımız gerektiğinde kendini bizim yerimize koyar" (4.35), "Öğretim elemanlarımız sözel olarak kendilerini çok iyi ifade ederler" (4.34), "Öğretim elemanlarımız derste öğrencileriyle iletişimde başarılı olmaktadır" (4.31) ve "Öğretim elemanlarımız konuşurken gözlerimizin içine bakar" (4.21) davranışlarıdır. Bu bulgulara dayanarak öğretim elemanlarının öğrenciyle iletişimlerinde empati kurdukları, sözel olarak kendilerini iyi ifade ettikleri ve iletişimlerinde başarılı oldukları söylenebilir.

Araştırmada, kadın ve erkek öğrenciler arasında öğretim elemanlarının iletişim becerilerine yönelik algılarda anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Bu durumda öğretim elemanlarının cinsiyet ayırımı yaratabilecek açıklama, örnekleme

YILMAZ, İ., YONCALIK, O., ÇİMEN, Z., “İletişim Becerisi İle Öğretimde Yeterlik Arasındaki İlişkinin Öğrenci Algılarına Göre Değerlendirilmesi (Beden Eğitimi ve Spor Alanı)”

ve sorgulamalardan uzak durarak cinsiyete dayalı dengeli bir çizgi izledikleri söylenebilir. Benzer bir bulgu olarak, Ergin ve Geçer (1999), öğretim elemanlarının ders dışında ve diğer insanlarla etkileşimleri ile ilgili öğrenci görüşlerinde cinsiyet açısından farklılığa rastlamamışlardır (21). Ekici (2009), lise öğrencilerinin biyoloji öğretmenlerinin iletişim davranışlarına ilişkin algılarında cinsiyete göre farklılık belirleyememiştir (17). Telli ve arkadaşları (2006), tarafından yapılan araştırmada da kadın ve erkek öğrenciler arasında fen öğretmenlerinin iletişim davranışlarına yönelik algı düzeylerinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (30). Paralel bir sonuç olarak Kaya ve ark. (2007), öğretim elemanlarının cinsiyetlerine göre ders verdikleri öğrencilerin iletişim becerilerine ilişkin yeterliliklerinde anlamlı farklılık belirlememişlerdir (31).

Öğrencilerin öğretim elemanlarının iletişim becerileri ile ilgili algılarında sınıflara göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Not ortalaması yüksek olan öğrenciler öğretim elemanlarının iletişim becerilerini daha olumlu algılamakta bu algılamaya farklılıkları istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Öğretim elemanlarını değerlendirme ölçeğinden elde edilen sonuçlara göre, maddelerin aritmetik ortalamalarının 3.04 ile 4.15 arasında değiştiği ve ölçeğin tümüne ait puan ortalamasının 3.76 olduğu belirlenmiştir. Bu durumda öğrenci değerlendirmelerine göre öğretim elemanlarının derslerle ilgili sorumluluklarını sıklıkla yerine getirdiklerini söylemek mümkündür. Bu sonuç öğrencilerin öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimlerini olumlu algıladıkları izlenimi uyandırmaktadır. Öğrencilerin öğretim elemanlarını değerlendirme ölçeğindeki en az katıldıkları davranış, “Sınavlar ve ödevler gereken süre içerisinde değerlendirilerek sonuçlar öğrencilere iletilmektedir” (3.04) davranışıdır. Bu bulgu Ergin ve Geçer’in (1999), araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir (21). Ergin ve Geçer, Teknik eğitim, Fen Edebiyat, Hukuk, Tıp, İktisadi İdari Bilimler ve Mühendislik Fakülteleri öğrencilerinden toplanan verilerle yaptıkları çalışmada, öğretim elemanlarının sınav ve ödev sonuçlarını gereken süre içerisinde açıklamaya dikkat etmedikleri sonucuna ulaşmışlardır (2.28). Buna karşılık öğrencilerin öğretim elemanlarını değerlendirme ölçeğindeki en çok katıldıkları davranış ise, “Öğretim elemanlarımız konuları ilginç bir hale getirerek sunuyor” (4.09) davranışıdır. Öğretim elemanlarının bu konudaki başarısı, derslerde iletişim araç ve yöntemlerini etkili kullanmalarının yanı sıra öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı konusundaki tercihlerinden kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Öğretim elemanlarını değerlendirme ölçeğinden elde edilen diğer bir önemli bulgu ise “Öğretim elemanlarının derste güçlük çeken öğrencilere istekli bir şekilde yardımcı olmalarıdır” (4.02). Bu konuda yapılmış çalışmalar, öğretmenlerin yardım ve pozitif yaklaşımlarının öğrenciyi etkili bir öğrenme ortamına sokarak motivasyonlarını yükselttiği, kendilerine güvenlerini yükselttiği yönündedir (32, 33).

Öğrencilerin öğretim elemanlarını değerlendirmelerine ilişkin algılarında cinsiyet ve sınıf değişkenlerinin önemli olmadığı saptanmıştır. Fakat akademik başarıdaki artışa paralel olarak öğrenciler öğretim elemanlarını daha olumlu algılamaktadır. Bu algı farklılığı istatistiksel olarak anlamlıdır. Akademik not ortalaması 3.00-3.49 ile 3.50-4.00 aralığında olan öğrenciler, akademik not ortalaması 1 ile 2.99 aralığında olan öğrencilere göre öğretim elemanlarını daha olumlu algılamaktadırlar. Benzer sonuçlar Ergin ve Geçer (1999) , tarafından da kaydedilmiştir (21). Öğrencilerin öğretim elemanlarının sınıf yönetimine ilişkin beklenti ve algılarının öğrenilen konuya karşı olan ilgi, algılanan akademik başarı ve dersi tekrar alıp almama gibi değişkenlerden etkilendiği belirtilmektedir (34). Bu bulgulardan yola çıkılarak, öğretim elemanlarının niteliğini değerlendirmede not ortalamasının önemli bir değişken olduğu söylenebilir.

Öğretim elemanları iletişim beceri ölçeği ile öğretim elemanlarını değerlendirme ölçekleri arasında yapılan korelasyon analizinde, iki ölçme aracı arasında orta düzeyde olumlu yönde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. ($r=.571$, $p<0.01$). Bu durumda öğretim elemanlarının iletişim becerilerinin, öğretimin niteliğini etkileyen önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Benzer nitelikteki çalışmada Ergin ve Geçer (1999), aynı sonuca ulaşmışlardır (21).

Sonuç olarak araştırma bulgularına dayanarak, öğrencilerin öğretim elemanlarının iletişim becerilerini olumlu olarak algıladıkları, öğretim elemanlarının derslerle ilgili sorumluluklarını sıklıkla yerine getirdikleri ve öğretim elemanlarının iletişim becerilerinin öğretimin niteliğini etkilediği söylenebilir. Çalışma bulgularına dayanarak oluşturulan bazı öneriler aşağıda verilmiştir.

Araştırma sonuçları örneklem grubuyla sınırlıdır, daha genellenebilir sonuçlar elde etmek için araştırma daha büyük örneklem üzerinde farklı değişkenler kullanılarak yapılabilir.

Beden eğitimi ve spor alanındaki öğretim elemanlarının iletişim beceri düzeyleri farklı alanlarda çalışan öğretim üyeleriyle mukayeseli olarak incelenebilir.

Öğretim elemanlarının empatik eğilim ve becerilerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

1. Dökmen, Ü., İletişim Çatışmaları ve Empati, 34.Baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2005.
2. Şimşek, A., Eğitimde İletişim, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın no:1251, Eskişehir, 2000.
3. Eroğlu, E., “Eğitim Ortamında Etkili İletişim ve Boyutları”, Etkili İletişim, Ed. Demiray Uğur, Pegem Akademi, Ankara, 2008.
4. Wubbels, T., Levy, J., “A Comparison of Interpersonal Behavior of Dutch and American Teacher”, International Journal of Intercultural Relations, XV, 1-18, 1993.
5. Ergin, A., Eğitimde İletişim, Anı Yayıncılık, Ankara, 2000.

6. Garvin, J. N., Interpersonal Teacher Behavior and Student Misbehavior and Achievement. Unpublished Doctorate Thesis, South Carolina State University. Caroline, 1999.
7. Rosenholts, S. J., Bassler, O., Hoover-Dempsey, K., "Organizational Conditions of Teacher Learning", *Teacher and Teaching Education*, 2, 91-104, 1986.
8. Güçlü, N., Güçlü, M., "Öğretmen Eğitiminde Nitelik Sorunu", 96: *Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve İlerlemeler*, 30 Eylül-4 Ekim Ankara, 48-62 1996.
9. Yıldız, S.M., "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Bir Öğretim Elemanında Bulunması Gereken Niteliklere Yönelik Algılamalarının Değerlendirilmesi", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XI (9), 1-7, 2008.
10. Demirhan, G., Açıkada., Altay, F., " Student Perceptions of Physical Education Teacher Qualities", *Journal of The International Council for Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance*, XXXVII, (3) , 16-18, 2001.
11. Yoncalık, O., Çimen, Z., "Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmeni Adayı Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi Düzeyleri", *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 135-144, 2006.
12. Cormstock, J., "Food For Thought Teacher Nonverbal immediacy, Student Learning and Curvilinearity" Eric No:EJ506401.
13. Klinzing, H.G., Velan J., "Training Teachers in Nonverbal Sensitivity and Nonverbal Behavior" *international Journal of Educational Research*, XI (5), 21-29, 1987.
14. Frymier, A. B., "The Impact of Teacher Immediacy on Students' Motivation Over the Course of a Semester" Paper Presented at the Annual Meeting of the Speech Communication Association (79 the Miami Beach, FL., November 18-21, 1993). Eric No: ED367020.
15. Timothy, P.G., "Others, Power in the Classroom VI: Verbal Control Strategies, Nonverbal Immediacy and Affective Learning." Eric No:EJ331074.
16. Ryan, R. M., Connell, J. P., & Deci, E. L., "A motivational Analysis of Self-Determination and Self-Regulation in Education", In C. Ames & R. Ames (Eds.). *Research on Motivation in Education*, 2, The Classroom Milieu. New York: Academic Press. 1995.
17. Ekici, G., "Lise Öğrencilerinin Biyoloji Öğretmenlerinin İletişim Davranışlarına İlişkin Algıları", *Mili Eğitim Dergisi*, 181, 152-168, 2009.
18. Demirhan, G., *Spor Eğitiminin Temelleri*, Bağırçan Yayınevi, Ankara, 2006.
19. Açıköz, K.Ü., *Etkili Öğrenme ve Öğretme*, 5.Baskı, Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir, 2003.
20. Blatt, S.J., Carolyn, B., "The Relationship of Communication Competency to Perceived Teacher Effectiveness", Paper Presented at the Joint Meeting of the Southern States Communication Association and the Central States Communication Association (Leington K Y, April 12-14, 1993).
21. Ergin, A., Geçer, A., "Öğrenci Algılarına Göre Öğretim Elemanlarının İletişim Biçimleri", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, XXXII(1-2), 1-27.1999.
22. Hannula D., *Bir Yüzme Antrenörlüğü Felsefesi Geliştirme*, www.turyad.com. 25.11.2007.
23. Egan, G., *Psikolojik Danışmaya Giriş*. Akkoyun F. (Çev), Form Ofset, Ankara, 1994.
24. Aspegren, K. *Teaching and Learning Communication Skills in Medicine-A Review With Quality Grading Of Articles*, *Medical Teacher*, Vol. XXI(6) 565-570, 1999.
25. Yüksel, Ş. F. *Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri Düzeylerine Etkisi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, Ankara, 1997.
26. Yılmaz, İ., Çimen, Z., "Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri", *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, X (3), 3-14, 2008.
27. Tepeköylü, Ö., Soytürk, M., Çamlıyer, H., "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO) Öğrencilerinin İletişim Becerisi Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VII (3) 115-124, 2009.
28. Çamlıyer, H., Çamlıyer, H., *Eğitim Bütünlüğü İçerisinde Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun*, Emek Matbaacılık, Manisa, 2001.
29. Özerkan, K. N., *Spor Psikolojisine Giriş Temel Kavramlar*. Nobel yayın dağıtım Ankara, 2005.
30. Telli, S., Brok, P. J., Çakıroğlu, J., *Liselerde Fen Sınıflarında Öğretmen profilleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 7-9, 2006.
31. Kaya, H.İ., Bay, E., Yazıcı, G., Sebin, K., "Öğretim Elemanlarının Ders Verdikleri Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Görüşleri" *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, X (2), 1-12, 2007.
32. Launsbery, F.M., and Sharpe, T., "Effect of Sequential Feedback on Preservice Teacher Instructional Interactions and Student Skill Practice", *Journal of Teaching in Physical Education*, XVIII, 58-78, 1999.
33. Mitchell, A.S., "Relationships Between Perceived Learning Environment and Intrinsic Motivation in Middle school Physical education", *Journal of Teaching in Physical Education*, XV, 369-383, 1996.
34. Turanlı, A., & Yıldırım, A., "Sınıf içi Öğretmen Davranışlarının ve Öğrenme Ortamının Bir Öğretmenin İki Değişik Sınıfında Gösterdiği Farklılıklar", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, (118), 26-31, 2000.